

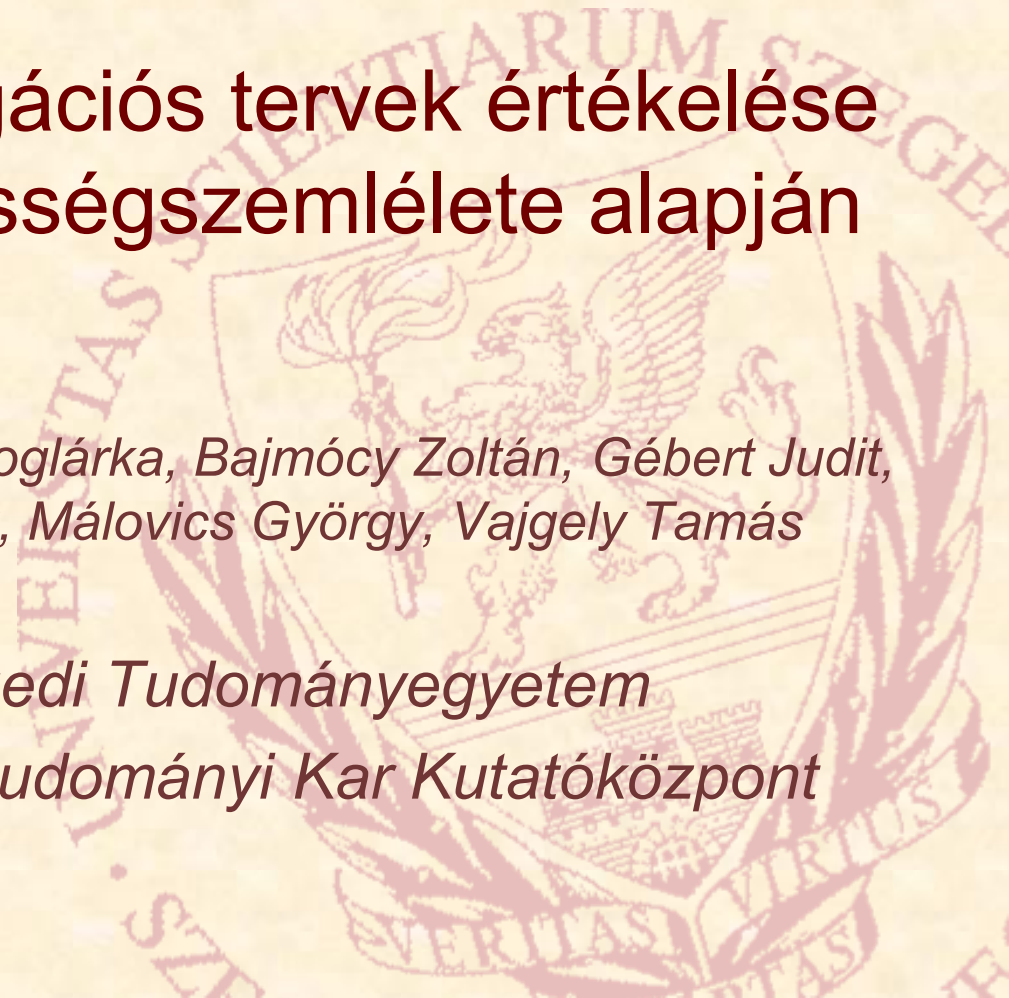

2015. 11. 19-20. Eger
MRTT XIII. vándorgyűlése

A hazai antiszegregációs tervek értékelése Amartya Sen képességszemlélete alapján

*Méreiné Berki Boglárka, Bajmócy Zoltán, Gébert Judit,
Juhász Judit, Málovics György, Vajgely Tamás*

*Szegedi Tudományegyetem
Gazdaságtudományi Kar Kutatóközpont*

Az előadás felépítése

- Kutatási kérdés
- A képességszemlélet alapjai
- Szegénységkezelési szempontok a képességszemlélet tükrében
- Módszertan
- Értékelés
- Következtetések

Kutatási kérdés

- Hogyan érvényesülnek a hazai megyei jogú városok antiszegregációs terveiben a képességszemlélet alapján megfogalmazható szegénységkezelési szempontok?
  - ASZT: ITS szerves része

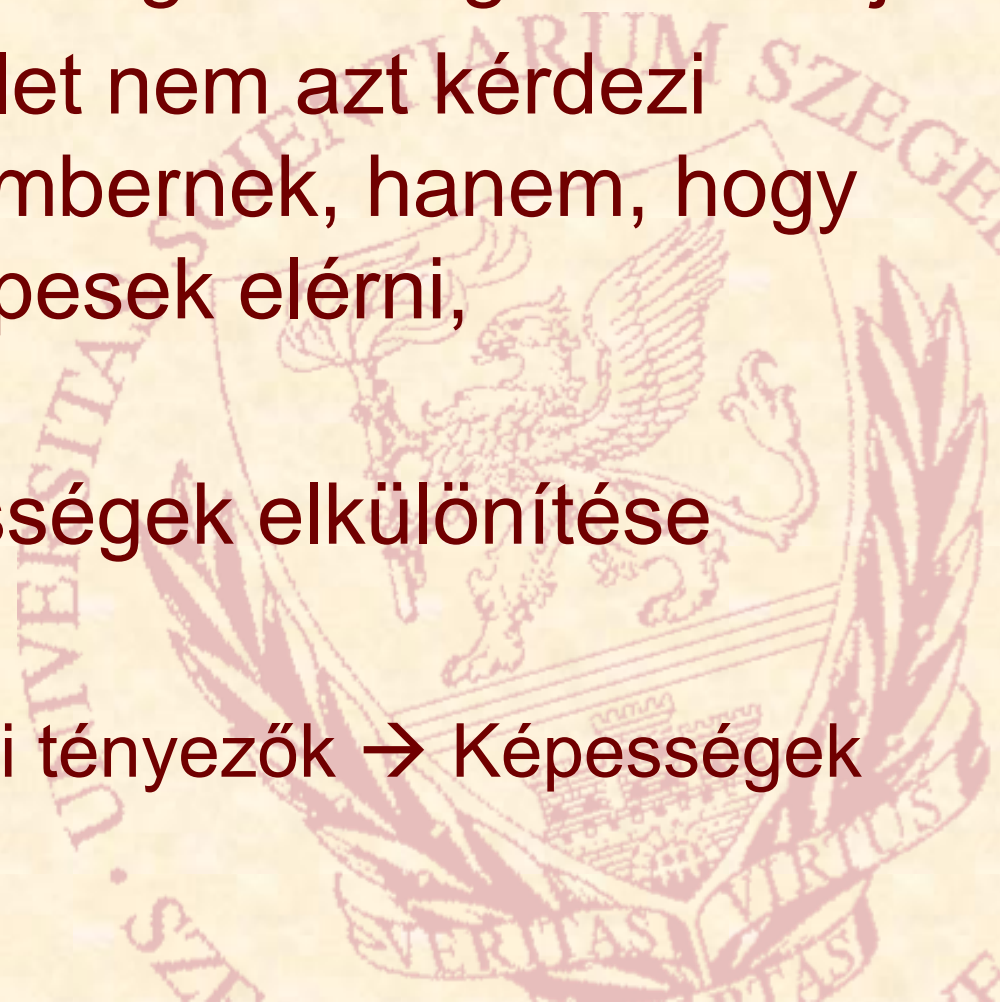
*„Az Antiszegregációs Terv célja az, hogy a város felmérje azon területeit, ahol a szegregáció már megindult, illetve ahol előrehaladott állapotban van és a fentiek szellemében kidolgozzon a szegregáció oldására irányuló programokat úgy, hogy **területi dimenzióban veszi figyelembe az esélyegyenlőségi problémákat** az adott település esetében.” (Városfejlesztési kézikönyv 2012)*

A képességszemlélet alapjai

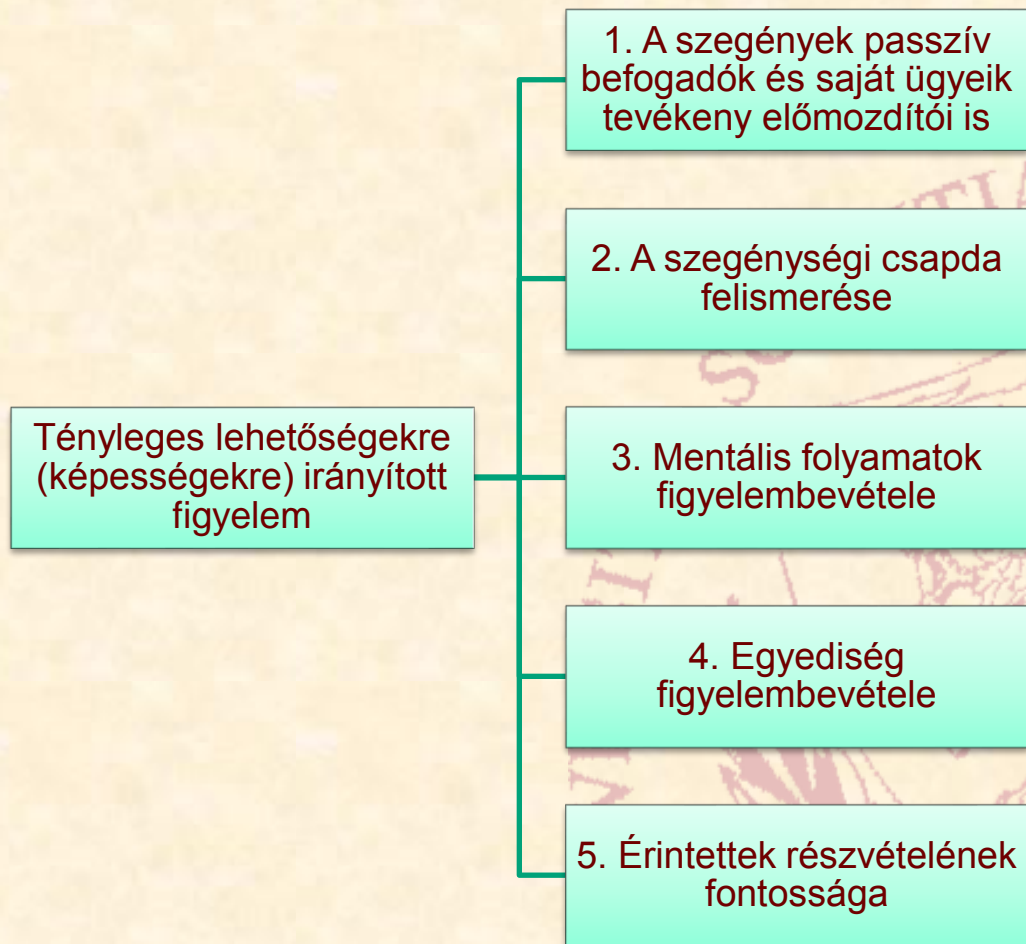
- Amartya Sen 1998 közgazdasági Nobel-díj
- A képességszemlélet nem azt kérdezi hogy mi je van az embernek, hanem, hogy ténylegesen mit képesek elérni, megvalósítani
- Eszközök és képességek elkülönítése

Eszközök → Átváltási tényezők → Képességek

Szegénységkezelési szempontok a képességszemlélet tükrében

Forrás: Juhász Judit – Bajmócy Zoltán – Gébert Judit – Málovics György
(2015): Szegénység, képességek, lehetőségek. Közgazdasági szemle
LXII, 549. o.

Módszertan

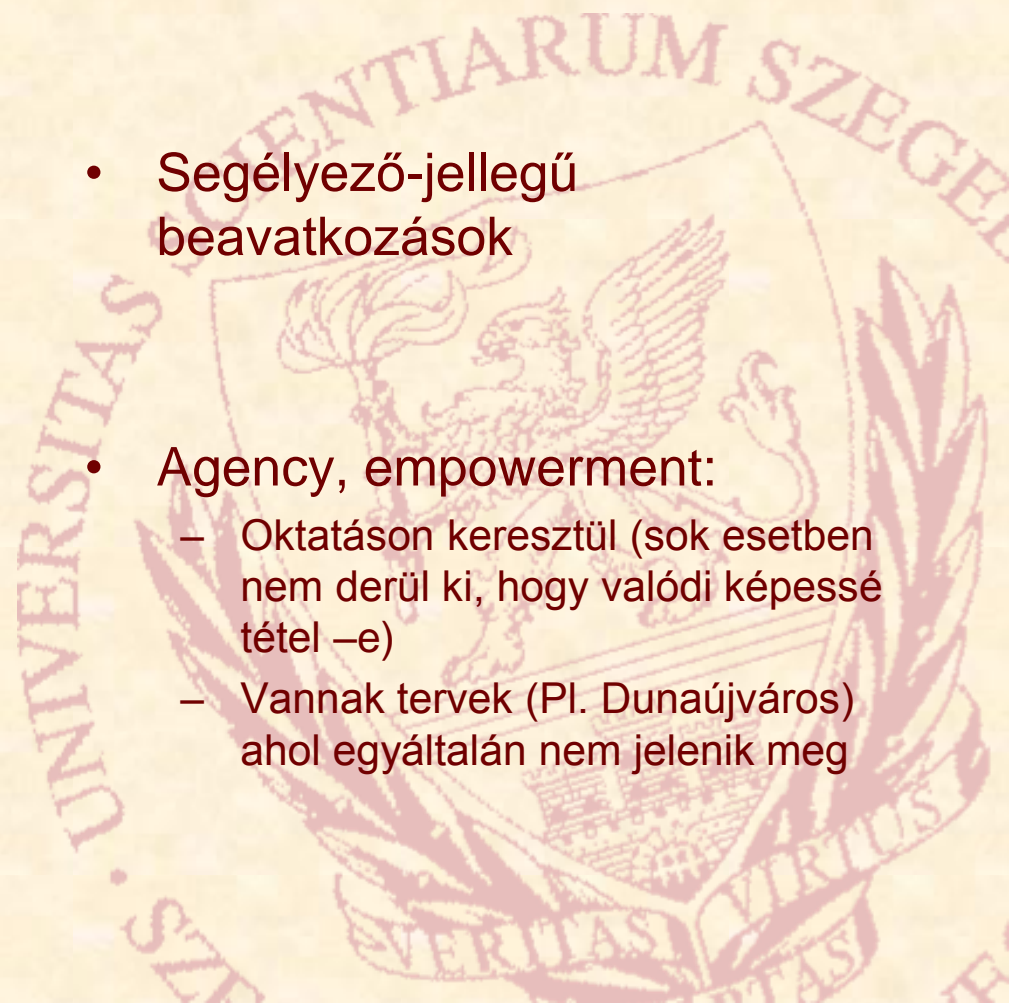
- Mit elemeztünk?
  - 23 megyei jogú város antiszegregációs tervei (megközelítőleg 670 oldalnyi dokumentum)
- Kvalitatív tartalomelemzés
- A dokumentumok tartalma
- Amit nem elemeztünk:
  - kapcsolódó dokumentumok (pl. HEP)
  - gyakorlati megvalósulás

1. A szegények passzív befogadók és saját ügyeik tevékeny előmozdítói is

- **Képességszemlélet kettős elvárása:**
  - Jelenbeli karitatív segítség
  - Emberek képesek legyenek saját életük alakítására (agency)
    - képessé tétel (empowerment)
- **Tervek:**
  - Segélyező-jellegű beavatkozások
  - Agency, empowerment:
    - Oktatáson keresztül (sok esetben nem derül ki, hogy valódi képessé tétel –e)
    - Vannak tervek (Pl. Dunaújváros) ahol egyáltalán nem jelenik meg

2. A szegénységi csapda felismerése

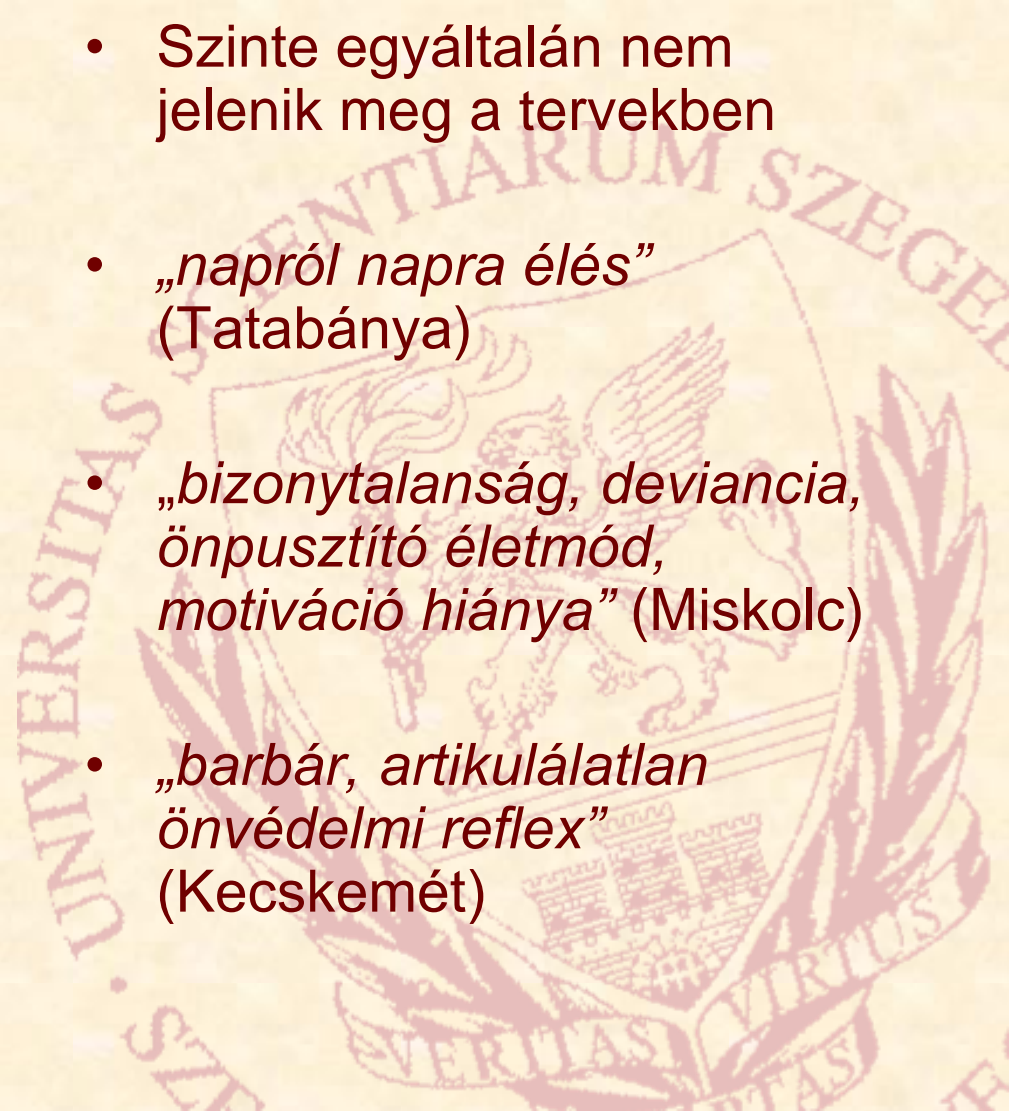
- A szegényeket sok minden korlátozhatja céljaik elérésében,
- abban, hogy saját ügyeik tevékeny előmozdítói legyenek
- Rossz egészségügyi helyzet, oktatási deficit, sajátos normarendszer, intergenerációs mobilitás hiánya...
- Strukturális problémák
- Szegénység újratermelődik, körkörösség
- Nagyon kevés helyen van erre utalás
  - Alacsony képzettség, rossz munkaerő piaci pozíció, szociokulturális eltérések (Kaposvár)
  - sok gyerek (Érd)
  - gyerekek előtti minta (Miskolc),
  - adósságok újratermelődése (Nagykanizsa),
  - diszkrimináció (Szekszárd)
- A „szegénységi csapda” kifejezés sehol sem jelenik meg

3. Mentális folyamatok figyelembevételre

- Átváltási tényező
- Szinte egyáltalán nem jelenik meg a tervekben
- Tanult tehetetlenség jelensége (Peterson et al.)
- „napról napra élés” (Tatabánya)
- Alacsony önbecsülés
- „bizonytalanság, deviancia, önpusztító életmód, motiváció hiánya” (Miskolc)
- Kognitív teher (Mani et al.)
- „barbár, artikulálatlan önvédelmi reflex” (Kecskemét)
- Célorientált magatartás helyett szokásorientált
- Jelenre orientált habitus

4. Egyediség figyelembevétele

- A szegregált közösségek nem homogének
- Sokféle eltérő élethelyzet
  - Eszközök
  - Átváltási tényezők
  - Célok
  - Képességek/lehetőségek
- Az egyediség figyelembevételének megjelenése
  - Romák (etnikai - közösségi)
  - HH, SNI tanulók (egyéni)
  - Területi sajátosságok (közösségi)
- Beavatkozás
  - Egyéni szint: oktatási programok (egyedi kompetenciamérés, fejlesztés)
  - Közösségi szint: részvételen keresztül (pl. roma szakemberek és CNÖ bevonása)

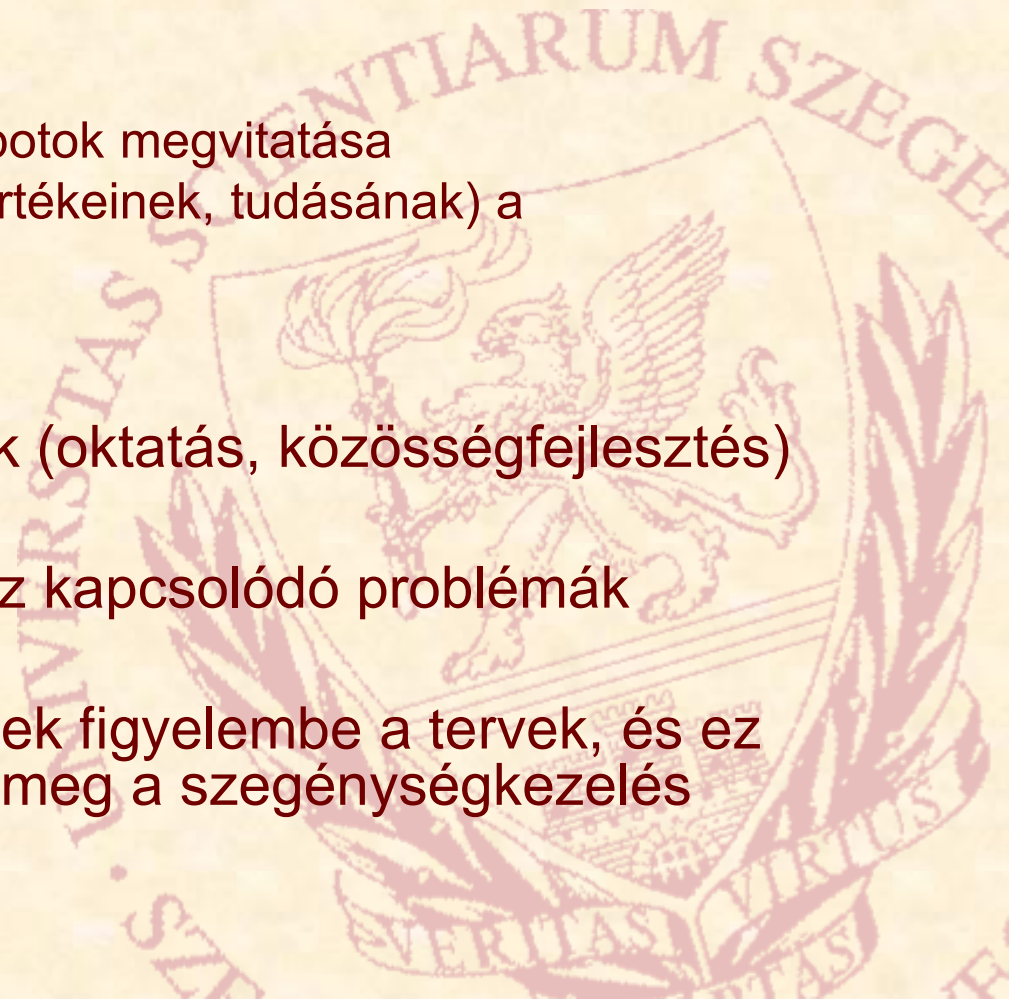
5. Érintettek részvételének fontossága

- „Jó okkal értékesnek tartott cselekedetek és létállapotok”
- Mi tekinthető az egyén, vagy egy közösség számára értékesnek?
- Erről általában a középosztály dönt
- Képességszemlélet válasza: nyílt társadalmi vita (deliberáció) → a nem középosztálybeli, társadalom perifériáján élő szereplők szempontjai (értékek, tudás) is megjelenhetnek
- Legtöbb esetben nem derül ki, hogy ki szólhatott bele a tervek tartalmába
- Ahol interjúkat említenek ott is szakértőkről van szó
- Laikus érintettek véleményének becsatornázásáról nincs információnk
  - kivétel: Nagykanizsa)
- Az érintettek részvételének szükségességét helyenként megemlítik (Pl. Tatabánya)
- Intézmények részvétele
  - Családsegítők, CNÖ, civilek, köznevelési intézmények (Salgótarján)
  - egyházak (Szolnok, Szekszárd)
- Költöztetések, szegregátumok szanálása

Következtetések

- Heterogén dokumentumok
- Kimaradó információk
  - átváltási tényezők
  - értékes cselekedetek, létállapotok megvitatása
  - érintettek szempontjainak (értékeinek, tudásának) a becsatornázása
  - Agency, empowerment
- A tervek sokszor felszínesek (oktatás, közösségfejlesztés)
- Projektcentrikus tervezéshez kapcsolódó problémák
- Túl kevés információt vesznek figyelembe a tervek, és ez vélhetően korlátként jelenik meg a szegénységkezelés szempontjából

Köszönjük a figyelmet!

